

Utbildningsdepartementet
Departementsrådet Therese Ahlqvist
u.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia till: u.uh.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar från Högskolan Dalarna: En socionomutbildning i tiden (SOU 2025:27)

Högskolan Dalarna tackar för möjligheten att lämna remissyttrande över rubricerad remiss och lämnar följande yttranden. Nedan följer Högskolan Dalarnas övergripande kommentar varpå synpunkter och kommentarer presenteras kapitelvis.

Sammanfattning

Högskolan Dalarna ställer sig positiv till att ett arbete med att utveckla socionomutbildningen inletts, och delar utredningens uppfattning att utbildningen ska förbli en generalistutbildning.

Dock ser lärosätet att de detaljerade målbeskrivningarna som föreslås riskerar att ha motsatt effekt, och motverka såväl generalistambitionen som framtida flexibilitet och hållbarhet över tid. Högskolan Dalarna anser även att ungdomars kriminalitet har fått för stort utrymme i förslaget.

Högskolan Dalarna är genomgående kritisk till att 'förståelse' är exkluderat i ett antal målformuleringar med hänvisning till att förståelse indikerar en högre nivå av lärande.

Övergripande synpunkter

Lärosätet delar utredningens bild av att nyexaminerade socionomer möter ett komplext yrkesområde som ställer högre krav än tidigare. Dock ställer sig Högskolan Dalarna frågande till utredningens tolkning av direktiven. Dess ursprungliga direktiv (dir. 2023:121) med ett ensidigt fokus på unga personers kriminalitet, har påtagligt och bestående färgat utredningens resonemang trots att utredningen genom tilläggsdirektiv har instruerats att göra en mer övergripande översyn av socionomexamen som helhet (dir. 2024:32).

I utredningen ligger en tonvikt på att dagens socionomutbildning inte i tillräcklig grad förbereder socionomer att möta en komplex praktik. Dock baseras flera resonemangen i utredningen på en snäv bild av socionomers yrkesfält som främst begränsat till individ- och familjeomsorg samt den sociala barn- och ungdomsvården.

Högskolan Dalarna är positiv till utredningens förslag om ytterligare utredning med fokus på möjlig specialisering för socionomer i form av fortsatt utbildning på avancerad nivå.

Högskolan Dalarna uppmärksammar och ifrågasätter dock att kravet på examensarbete omfattande 15 högskolepoäng inom ramen för socionomexamen har tagits bort i den föreslagna examensbeskrivningen. Detta följer ej normen för andra yrkesexamina av motsvarande längd, och kan leda till svårigheter med nyssnämnda specialisering på avancerad nivå som utredningen också förespråkar.

Högskolan Dalarna ser även att de förslag som ligger i utredningens betänkande sannolikt inte leder till att utredningens ambition om att förändra socionomutbildningen till att bättre möta 'dagens samhällsutmaningar' uppnås. Merparten av de föreslagna ändringarna inryms redan i befintliga examensmål och de snävare formuleringarna kan innebära att utbildningsanordnare ges sämre förutsättningar att anpassa utbildningsinnehåll till de föränderliga samhällsutmaningar som socionomer kan ställas inför framöver.

Nedan presenteras detaljerade synpunkter och kommentarer om utredningens förslag kapitelvis.

Kapitel 5

5.5 Sammanfattande slutsatser

Högskolan Dalarna är kritisk till utredningens resonemang om behovet av specifika kunskaper om metoder för ungdomars kriminalitet. Socionomer kan arbeta inom en stor bredd av yrken där enbart en liten andel kommer att arbeta med ungdomar i kriminalitet, vilket utredningen konstaterar. Lärosätet är dock positivt till att behovet av vidare kunskaper och förståelse för ungdomars kriminalitet lyfts fram.

Kapitel 6

6.1 Aktuella samhällsutmaningar

6.1.2 Kunskap om aktuella samhällsutmaningar

Högskolan Dalarna är positiv till förslaget om nytt examensmål med formuleringen 'visa kunskap om aktuella samhällsutmaningar' med reservation. Lärosätet ifrågasätter resonemanget om att utbildningen i dagsläget inte förhåller sig till samhällsutvecklingen.

Högskolan Dalarna är kritisk till att 'förståelse' är exkluderat i målformuleringen med hänvisning till att förståelse indikerar en högre nivå av lärande.

6.1.2 Kunskap om sambandet mellan vetenskap och beprövad erfarenhet och sambandets betydelse för yrkesutövningen

Högskolan Dalarna är positiv till på utredningens resonemang om att socionomstudenter behöver ha en förståelse för hur vetenskap och beprövad erfarenhet förhåller sig gentemot varandra i en kunskapsbaserad praktik. Lärosätet är dock kritisk till att relationen mellan vetenskap och beprövad erfarenhet beskrivs som ett samband och menar att det är en fråga om hur två olika kunskapskällor relateras till varandra och *integreras* i yrkesutövningen.

Högskolan Dalarna är kritisk till att 'förståelse' är exkluderat i målformuleringen med hänvisning till att förståelse indikerar en högre nivå av lärande.

6.1.2 Kunskap om äldres livsbetingelser och om hur funktionsnedsättningar påverkar människors livsbetingelser

Högskolan Dalarna delar utredningens uppfattning om att det föreligger risker med att definiera specifika målgrupper. Lärosätet menar att i examensmålen lista olika målgrupper kan bidra till att examensmålet ej blir hållbart över tid. En sådan målformulering kan komma att bidra till att socialt arbete och omsorg om personer blir alltmer fragmenterad och cementerar en målgruppsstillhörighet för

personer som kan tillhöra en eller fler av dessa målgruppsbeskrivningar. Lärosätet menar att det finns skäl att beakta ett intersektionellt perspektiv på faktorer som kan påverka olika individers livsbetingelser.

Högskolan Dalarna är kritisk till att 'förståelse' är exkluderat i målformuleringen med hänvisning till att förståelse indikerar en högre nivå av lärande.

6.1.2 Kunskap om hur normbrytande beteende och kriminalitet kan förebyggas och brytas bland barn och unga

Högskolan Dalarna är kritisk till att formulera examensmål riktat mot en specifik åldersgrupp, i detta fall relaterat till barn och ungdomar med normbrytande beteenden eller i kriminalitet. En första fråga är huruvida det enbart är ungdomars och barns normbrytande beteenden eller kriminalitet som är av relevans för socionomer eller om socionomer behöver kunskaper kring dessa två områden även hos vuxna och äldre personer.

Högskolan Dalarna är kritisk till formuleringen 'normbrytande beteende' i den föreslagna målformuleringen. Motsvarande användning av 'normbrytande beteende' återfinns inte i de författningar som reglerar socialtjänstens insatser för barn och unga eller unga lagöverträdare. Hur examensmålet ska operationaliseras och relateras till lärandemål och läraaktiviteter som bidrar till förmåga eller färdighet blir oklart. Detta går inte i linje med utredningens överväganden om att bättre rusta blivande socionomer inför yrkeslivet.

Högskolan Dalarna vill poängtera att normbrytande beteenden behöver ses i en kontext i relation till samhällsutmaningar. Det innebär att socionomer behöver ha en förståelse för såväl individ och samhället som aktörer, och individens handlande i relation till samhällsstrukturer.

6.1.2 Kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck

Högskolan Dalarna finner det anmärkningsvärt att utredningen drar slutsatser kring utbildningarnas innehåll enbart baserat på kursbenämningar. Kunskaper om olika former av våld, våld i nära relation och förtryck i olika målgrupper ingår i utbildningen vilket framgår av kursplanerna.

Högskolan Dalarna ser utmaningar med listning av olika fenomen då det kan bidra till att examensmålet ej blir hållbart över tid. Ett alternativ som bör övervägas är om målet omformuleras mer öppet till olika former av våld, våld i nära relation och förtryck i olika målgrupper.

Högskolan Dalarna är kritisk till att 'förståelse' är exkluderat i målformuleringen med hänvisning till att förståelse indikerar en högre nivå av lärande.

6.2 Arbetssätt och samverkan

6.2.2 Förmåga att granska och bedöma information och bidra till utveckling av yrket och verksamheten

Högskolan Dalarna delar utvärderingens resonemang om att socionomer behöver ha en förmåga att kritiskt granska, bedöma och använda relevant information. Dock menar lärosätet att det studenterna behöver är förmåga att kunna analysera informationen, vilket utelämnats i målbeskrivningen.

Högskolan Dalarna ställer sig kritisk till föreslagen formulering: 'diskutera nya fakta, företeelser och frågeställningar med olika grupper'. Fakta är i sig ett otydligt begrepp och det rör sig om olika kunskapsformer och studenterna behöver i detta förmåga att 'analysera aktuellt kunskapsläge'. Detta vore mer i linje med utredningens resonemang rörande olika kunskapsformer på sida 236.

Högskolan Dalarna har synpunkter rörande syftningen till 'olika grupper' i den föreslagna formuleringen av examensmålet. Förslaget följer inte praxis för formulering motsvarande mål i andra yrkesutbildningar av motsvarande längd som använder 'olika målgrupper'.

6.3 Utbildning i juridik

6.3.2. Utbildning i juridik om minst 30 högskolepoäng

Högskolan Dalarna är positiv till på utredningens vidare resonemang om behovet av att integrera utbildning i rättsvetenskap med socialt arbete. Framför allt i avseendet att utbildningen inte enbart kan innefatta kunskaper om författningar utan även deras tillämpning i praktiskt socialt arbete.

Högskolan Dalarna är kritisk till förslaget att i författning reglera omfattning av högskolepoäng till 30, vilket innebär en reell risk att denna utbildning i juridik inte integreras med utbildning i socialt arbete. Detta har även utredningen konstaterat utifrån att undervisning i ämnet juridik ofta ges av andra institutioner än den som har huvudmannaskap för socionomutbildningen.

Högskolan Dalarna önskar ett klagörande om huruvida det är undervisning i det akademiska ämnet juridik eller om utredningen avser att det är utbildning om författningar med relevans för socialt arbete och tillämpning av dessa i praktiskt socialt arbete.

Högskolan Dalarna noterar även att denna typ av författningsreglering av antal kursfordringar inom specifika utbildningsmoment ej följer normen för andra yrkesexamina av motsvarande längd.

6.4 Verksamhetsförlagd utbildning

6.4.2 Utredningens överväganden

Högskolan Dalarna ifrågasätter huruvida det är rimligt att utbildningsanordnare ska ansvara för yrkesintroduktion. Socionomexamen ger tillträde till en rad olika yrkesområden. En yrkesintroduktion kan inte ges till samtliga dessa inom ramen för utbildningen.

6.4.2 Handledd verksamhetsförlagd utbildning om minst 30 högskolepoäng

Högskolan Dalarna anser att begreppet 'handledd' i föreslagen författningsändring är otydligt och behöver tydliggöras.

Högskolan Dalarna noterar även att denna typ av författningsreglering av antal kursfordringar inom specifika utbildningsmoment ej följer normen för andra yrkesexamina av motsvarande längd.

6.4.2 Ersättning inom utbildningsområdet verksamhetsförlagd utbildning

Högskolan Dalarna instämmer i utredningens resonemang och är positiv till förslaget om att kurser med verksamhetsförlagd utbildning ska kunna avräknas mot utbildningsområdet verksamhetsförlagd utbildning.

Kapitel 7

7.1 Förslag till regeringen: Utredning om förlängd socionomutbildning med examen på avancerad nivå

7.1.1 Förlängd utbildning: Mer undervisningstid och en kombination av generiska och specialiserade kunskaper

Högskolan Dalarna är kritisk till förslag om att utreda en förlängd socionomutbildning. Lärosätet delar inte utredningens uppfattning om att en förlängd utbildning skulle möta behovet av specialistkompetens för den bredd av yrkesområden inom vilka socionomer är verksamma.

7.1.4 Alternativet: Ny yrkesutbildning på avancerad nivå

Högskolan Dalarna är positiv till betänkandets alternativa förslag om att utreda möjligheter att inrätta en ny yrkesexamen för socionomer på avancerad nivå.

Remissen har handlagts av Sverker Johansson, senior rådgivare, och Marcus Falk Johansson, programansvarig socionomprogrammet.

Högskolan Dalarna

Jörgen Elbe
Rektor

Signerats av: Marcus Falk Johansson (HDa), 2025-06-04